

Θέματα κεφαλαίου:

- Γιατί ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις
- Μορφές επενδύσεων και συμμετοχής μιας επιχείρησης σε μια άλλη
- Ορολογία

1.1. Γιατί ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις

Δεδομένης της δημοσίευσης των ατομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, η απάντηση στην ερώτηση γιατί χρειάζεται η ενοποίηση των λογιστικών καταστάσεων οικονομικά εξαρτημένων αλλά νομικά αυτοτελών επιχειρήσεων στις καταστάσεις της ιθύνουσα μονάδος -και εκεί που τούτη είναι δυνατή αλλά και συμβάλλει στην καλύτερη πληροφόρηση- βρίσκεται στον ίδιο ακριβώς λόγο για τον οποίο δεν δημοσιεύονται ο ισολογισμός, και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως των επιχειρήσεων γενικώς, συμπυκνωμένοι σε μια (λογιστική) ισότητα, $\text{Σύνολο Ενεργητικού} = \text{Σύνολο Πηγών Ενεργητικού}$, ο πρώτος, και σαν ένα συνολικό νούμερο, κέρδος ή ζημία, η δεύτερη, χωρίς δηλαδή, την αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους μεγεθών κατ' είδος που απαρτίζουν τα σύνολα των δύο αυτών καταστάσεων. Από μια άλλη σκοπιά, θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε την ποιητική έκφραση ενός αμερικανού συγγραφέα στο ίδιο θέμα κατά τον οποίο η ενοποίηση των λογιστικών καταστάσεων διάφορων επιχειρήσεων "τραβάει" την κουρτίνα της νομικής οντότητας κάθε μονάδας και αποκαλύπτει, σε λογιστικά πλαίσια, την ευρύτερη οικονομική και επιχειρησιακή δυνατότητα η οποία υφίσταται αλλά δεν φαίνεται σε μονάδες που συνδέονται μέσω διάφορων δεσμών, εξαρτήσεων και επιρροών. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις φωτίζουν λεπτομερέστερα –απ' ότι η απλή αναφορά των σχέσεων μεταξύ των μονάδων– την ουσιαστική οικονομική και επιχειρησιακή διάρθρωση που προκύπτει στην ιθύνουσα, στις εξαρτώμενες μονάδες και στον ευρύτερο όμιλο από τις σχέσεις τους αυτές και αποκαλύπτουν την υποκείμενη αλλά πραγματική οικονομική οντότητα που

εκτείνεται πέρα από τα όρια της νομικής αυτοτέλειας έκαστης των μονάδων.

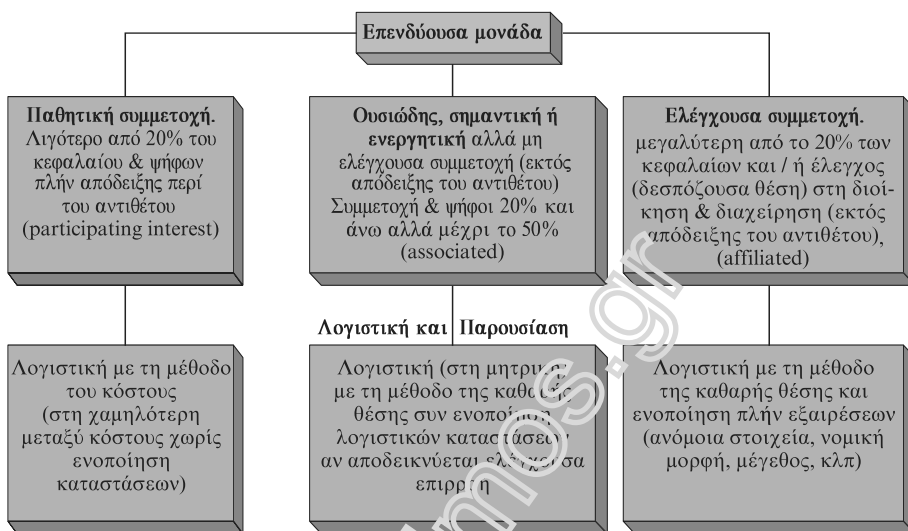
1.2. Μορφές επενδύσεων και συμμετοχής μιας επιχείρησης σε μια άλλη

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους μια επιχείρηση συνήθως αποκτά μετοχές και μερίδια σε μια άλλη επιχείρηση. Στην πιο απλή περίπτωση το προσωρινό περίσσευμα ταμείου μπορεί να επενδυθεί σε μετοχές (αλλά και ομόλογα, κρατικά ή μη καθώς και έντοκα γραμμάτια δημοσίου αν και τούτα αντιμετωπίζονται λογιστικά διαφορετικά από τις μετοχές και τα μερίδια καθώς δεν θεωρούνται συμμετοχή, ειδικά τα τελευταία που δεν διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο) αγορασμένες στο χρηματιστήριο. Στην περίπτωση αυτή – και εφ’ όσον αυτά διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο και είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα – και οι μετοχές και τα ομόλογα θεωρούνται προσωρινές επενδύσεις με σκοπό το εισόδημα και το άμεσο οικονομικό κέρδος απ’ αυτές και παρακολουθούνται σαν χρεόγραφα εμφανιζόμενες στο κυκλοφορούν του ενεργητικού (Λογ.34). Σαν χρεόγραφα επίσης παρακολουθούνται (σύμφωνα με το Ν.2190) και οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε επιχειρήσεις όταν τούτες αντιπροσωπεύουν ποσοστό μικρότερο του 10% των εκδοτριών επιχειρήσεων. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επενδύσεις σε άλλες επιχειρήσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα και υπό την προϋπόθεση ότι αυτές αφ’ ενός μεν αποτελούν τουλάχιστον το 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών, αφ’ ετέρου η διοίκηση της επενδύουσας μονάδας σκοπεύει να τις διατηρήσει μακροπρόθεσμα (Λογ.18). Οι επενδύσεις της μακροπρόθεσμης μορφής αναλαμβάνονται από μια επιχείρηση η οποία επιθυμεί, όχι μια απλή επένδυση για άμεσο εισόδημα, αλλά επιδιώκει να δημιουργήσει διαρκείς οικονομικούς δεσμούς και σχέσεις με την επιχείρηση στην οποία επενδύει. Τέτοιοι δεσμοί αποβλέπουν στην εξασφάλιση συνεχούς ροής πρώτων υλών που χρειάζεται η επενδύουσα μονάδα, στην απόκτηση νέων τεχνολογιών, την πρόσβαση σε δίκτυα διανομής και αγορές και στη διαφοροποίηση του αντικείμενου της δραστηριοποίησης της επενδύουσας μονάδας. Τέλος, στους λόγους της συμμετοχής σε άλλες επιχειρήσεις θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και αυτόν της οργάνωσης κοινών οικονομικών δραστηριοτήτων σε περισσότερες, μικρότερες και επομένως ευκολότερα διοικούμενες αυτοτελείς μονάδες.

Ας σημειώσουμε από τώρα ότι οι βραχυπρόθεσμες επενδύσεις σε άλλες επιχειρήσεις δεν αποτελούν αντικείμενο ενοποίησης στις λογιστικές καταστάσεις της ιθύνουσας επιχείρησης αν και η λογιστική τους αντιμετώπιση

θα παρουσιασθεί και αυτή παρακάτω σε αντιδιαστολή με αυτή των μακροπρόθεσμων επενδύσεων/συμμετοχών.

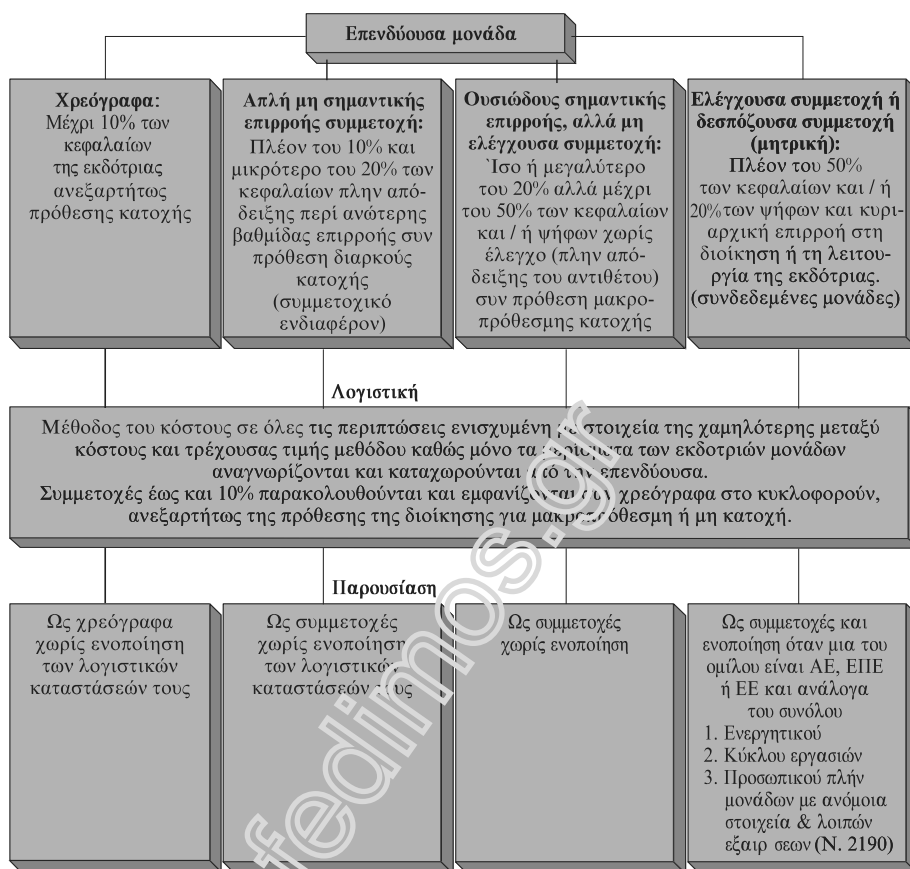
Σχήμα 1: Μορφές συμμετοχών και επιρροής σε άλλες επιχειρήσεις, (συνήθης πρακτική)

Σημ. Είναι προφανής η σημασία της ύσκησης ελέγχουσας επιρροής, τελικά, και όχι η πλειοψηφία στο κεφάλαιο της εκδότριας επιχείρησης. Επίσης κατά το ΕΓΛΣ επενδύσεις < 10% εμφανίζονται σαν χρεόγραφα ανεξαρτήτως χρονικής διάρκειας έτη κατοχής από την επενδύουσα εταιρία.

Συνήθεις μέθοδοι λογιστικής και παρουσίασης. Το ΕΓΛΣ συνιστά για τη λογιστική των επενδύσεων σε χρεόγραφα άλλων επιχειρήσεων τη μέθοδο του κόστους, σε όλες τις περιπτώσεις, ενισχυμένη με τις προβλέψεις αυτής της χαμηλότερης μεταξύ αξίας κτήσεως, προηγούμενης απογραφής και τρέχουσας τιμής τους και με εξαίρεση τα έξοδα αγοράς των επενδύσεων τα οποία καταχωρούνται σε λογαριασμό εξόδων και όχι στον ίδιο λογαριασμό με τις συμμετοχές.

Σχήμα 2: Μορφές επενδύσεων και επιρροής σε άλλες επιχειρήσεις σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ.

Η ουσιώδης διαφορά μεταξύ του κόστους και αυτής της χαμηλότερης αξίας μεταξύ κόστους κτήσεως και τρέχουσας τιμής της αγοράς είναι ότι με τη δεύτερη επιτρέπεται η αναγνώριση προσωρινών υποτιμήσεων και ανάκτησης τούτων εκεί όπου αυτές μπορούν αντικειμενικά να προσδιορισθούν όπως είναι με τα χρεόγραφα του χρηματιστηρίου.

1.3. Ορολογία του θέματος

Οι παρακάτω όροι, για το σκοπό του θέματος των συμμετοχών και ενοποίησης, χρησιμοποιούνται με την έννοια που αντίστοιχα παρατίθεται.

Συμμετοχή. Η επένδυση στα ίδια κεφάλαια μιας άλλης επιχείρησης σε ποσοστό πάνω από το 10% των κεφαλαίων αυτής αλλά και με πρόθεση και προοπτική μακροπρόθεσμη.

Συμμετοχικού ενδιαφέροντος (participating interest). Μη ενεργός, συνήθως, συμμετοχή μικρότερη του 20% στο κεφάλαιο της εκδότριας.

Επενδύσεις σε χρεόγραφα. Η επένδυση σε αξιόγραφα και χρεόγραφα (του χρηματιστηρίου ή μη) και γενικά τίτλους με πρόθεση βραχυπρόθεσμης διατήρησης. Σ' αυτά περιλαμβάνονται μετοχές και παράγωγα τούτων, μερίδια, ομόλογα και θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και τα γραμμάτια επιχειρήσεων με κύρος τα οποία είναι διαπραγματεύσιμα στην αγορά.

Επενδύουσα επιχείρηση. Είναι η επιχείρηση η οποία έχει (σαν αποτέλεσμα της συμμετοχής της και όχι μόνο) δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση άλλης επιχείρησης (εκδότριας).

Εκδότρια επιχείρηση. Είναι η επιχείρηση στην οποία έχει δικαίωμα ψήφου μια άλλη (η επενδύουσα) επιχείρηση.

Εξαρτημένη ή θυγατρική επιχείρηση (subsidiary). Είναι η επιχείρηση η οποία ελέγχεται από τη μητρική επιχείρηση.

Συνδεδεμένες επιχειρήσεις (affiliated, εξαρτημένες). Είναι όλες οι επιχειρήσεις οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους καθ' οποιοδήποτε τρόπο και αν δημιουργούνται οι προϋποθέσεις εξάσκησης ελέγχου από την ιθύνουσα στις άλλες επιχειρήσεις.

Συγγενείς επιχειρήσεις (associated, μη εξαρτημένες). Είναι οι μονάδες μεταξύ των οποίων υπάρχουν μακροπρόθεσμης πρόθεσης επενδυτικοί δεσμοί ή δικαιώματα ψήφου σημαντικού ποσοστού και επιρροής αλλά όχι και ελέγχου ή εξάρτησης.

Ελέγχουσα συμμετοχή (ρόλος μητρικής). Ελέγχουσα συμμετοχή θεωρείται ο έλεγχος τουλάχιστον του 20% των ψήφων της γενικής συνέλευσης μιας επιχείρησης ή/και η δυνατότητα άσκησης κυριαρχικής (δεσποζουσας) επιρροής στη διοίκηση καθ' οποιοδήποτε τρόπο αυτό εξασφαλίζεται, (συμμετοχή στο κεφάλαιο μεγαλύτερη του 50% ή ειδικά διοικητικά προνόμια στο καταστατικό ή άλλες συμφωνίες κλπ.).

Σημαντική (ή ουσιώδης κατά το Ν.2190) επιρροή ή ενεργητική συμμετοχή. Σημαντική επιρροή θεωρείται η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και η

απρόβλεπτη κάθε φορά επίδραση επί αυτών χωρίς να είναι δεδομένος ο έλεγχος των αποφάσεων αυτών. Σαν κατώτερο όριο σημαντικής επιρροής θεωρείται το 20% των ψήφων στη γενική συνέλευση της εκδότριας επιχειρήσης εκτός και μπορεί να αποδειχθεί ότι υπάρχει σημαντική επιρροή παρ' όλο που το ποσοστό είναι μικρότερο του 20%.

Παθητική συμμετοχή ή συμμετοχικό ενδιαφέρον. Ο έλεγχος πάνω από 10% και μέχρι του 20% των κεφαλαίων και ψήφων εκτός αν αποδεικνύεται το αντίθετο, (δεσπόζουσα επιρροή) και χωρίς σημαντική επιρροή.

Επένδυση σε χρεόγραφα. Μέχρι του 10% συμμετοχή στο κεφάλαιο της εκδότριας ή πρόθεση για προσωρινή κατοχή της επένδυσης, ανεξαρτήτως ποσοστού.

Μέθοδος της καθαρής θέσης (equity method). Είναι η λογιστική μέθοδος με την οποία καταχωρούνται και παρακολουθούνται, συνήθως, οι ελέγχουσας και σημαντικής επιρροής (ενεργητικές) συμμετοχές στην επενδύουσα μονάδα. Κατ' αυτήν η επενδύουσα μονάδα καταχωρεί όλες τις μεταβολές (κέρδη ή ζημίες) στην καθαρή θέση της εκδότριας.

Μέθοδος του κόστους (cost method). Είναι η λογιστική μέθοδος με την οποία καταχωρούνται και παρακολουθούνται οι παθητικές, συνήθως, επιρροής συμμετοχές, καθώς και αυτές που θεωρούνται χρεόγραφα και κατά την οποία μόνο μερίσματα καταχωρούνται στα βιβλία της επενδύουσας μονάδος.

Μέθοδος της χαμηλότερης αξίας μεταξύ αυτής του κόστους κτήσεως και της τρέχουσας αγοράς, (συμπεριλαμβανομένης και αυτής της προηγούμενης απογραφής). Με τη μέθοδο αυτή οι επενδύσεις εμφανίζονται στις λογιστικές καταστάσεις στην αξία στην οποία αποκτήθηκαν (πλην εξόδων απόκτησης, κατά το ΕΓΛΣ) ή σ' αυτήν που έχουν απογραφεί κατά την προηγούμενη απογραφή ή στην τρέχουσα αξία αγοράς τους, οποιαδήποτε εξ' αυτών είναι χαμηλότερη.

Μέθοδος της τρέχουσας αξίας (market value method). Είναι μια εναλλακτική λογιστική μέθοδος με την οποία καταχωρούνται και παρακολουθούνται οι συμμετοχές και οι επενδύσεις σε χρεόγραφα με βάση την τρέχουσα αξία τους και όχι το κόστος κτήσεως τους.

Consolidated financial statements. Ενοποιημένες χρηματοοικονομικές (λογιστικές) καταστάσεις.

Λογιστική Επενδύσεων και Συμμετοχών σε Άλλες Επιχειρήσεις

Θέματα κεφαλαίων:

- Λογιστική βραχυπρόθεσμων επενδύσεων
- Λογιστική μακροπρόθεσμων επενδύσεων (Συμμετοχών)

Σύμφωνα με το Ν.2190 επενδύσεις σε μετοχές και εταιρικά μερίδια άλλων επιχειρήσεων σε ποσοστό μικρότερο του 10% των ίδιων κεφαλαίων αυτών των επιχειρήσεων δεν θεωρούνται συμμετοχές αλλά βραχυπρόθεσμες επενδύσεις και αντιμετωπίζονται λογιστικά (σύμφωνα και με το ΕΓΛΣ) σαν χρεόγραφα. Αν και το ΕΓΛΣ δεν περιλαμβάνει τα εταιρικά μερίδια στα χρεόγραφα, η αποτίμησή τους -που αποτελεί και το κυριότερο λογιστικό πρόβλημα- μπορεί θεωρητικά να αντιμετωπισθεί όπως θα αντιμετωπιζόταν με τη μέθοδο του κόστους στην περίπτωση που αυτά θεωρούνταν συμμετοχές, αν και δεν μπορεί να δει κανείς, πώς και για ποιο λόγο θα γινόταν μια προσωρινή παρ' όλο χρονοβόρα και διαδικαστική αλλά ενέγγυα, εννοείται (εξ ου και η ονομασία των μετοχών securities αφού η κατοχή τους είναι η εγγύηση της συμμετοχής στο κεφάλαιο της επιχείρησης) επένδυση στο κεφάλαιο μιας ΕΠΕ για παράδειγμα, αν και δεν υπάρχουν άλλοι τρόποι σύντομης, διαδικαστικά, εγγυότητας εις μέρους της ίδιας της επιχείρησης αφού και μια προσημείωση των περιουσιακών στοιχείων της είναι χρονοβόρα και επομένως δεν προσφέρεται και δεν συμβαίνει να είναι τύπου προσωρινής επένδυσης σε χρεόγραφα. Είναι φανερό ότι η δυνατότητα της άμεσης ρευστοποίησης και μεταβίβασης των τίτλων αυτών έχει καταλυτική σημασία στην αντιμετώπισή τους. Έτσι σαν χρεόγραφα αντιμετωπίζονται και τα ομόλογα (αν και πολλά από αυτά δεν είναι εγγυημένα όπως debenture bonds σε αντίθεση με τα κανονικά bonds τα οποία έχουν εγγυήσεις) ενώ δεν αντιμετωπίζονται σαν χρεόγραφα τα γραμμάτια. Σαν χρεόγραφα (με τη μέθοδο του κόστους) αντιμετωπίζονται συνεπώς λογιστικά και οι μεγαλύτερες του 10% επενδύσεις όταν δεν υπάρχει πρόθεση μακροπρόθεσμης κατοχής τους.

2.1. Λογιστική συμμετοχών και χρεογράφων σύμφωνα με το ΕΓΛΣ

Στη διεθνή λογιστική πρακτική, GAAP και IAS, γίνεται διάκριση μεταξύ βραχυπρόθεσμων συμμετοχικών επενδύσεων/χρεογράφων και μακροπρόθεσμων συμμετοχικών επενδύσεων/συμμετοχών. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται, και αντιμετωπίζονται, με τη μέθοδο του κόστους, στην ουσία της χαμηλότερης μεταξύ κόστους κτήσεως ή τελευταίας απογραφής και τρέχουσας τιμής, το οποίο υποτίθεται δεν διαπραγματεύεται στην αγορά αλλά θεωρείται προθεσμιακή κατάθεση, τα χρεόγραφα και οι μη ουσιώδους επιρροής παθητικές συμμετοχές, (ποσοστού μέχρι 20% στο κεφάλαιο της εκδότριας εταιρίας) αλλά με διαφοροποίηση ως προς το χρόνο υπολογισμού στα αποτελέσματα της (χρεωστικής) διαφοράς μεταξύ κόστους και τρέχουσας αξίας.

Στη δεύτερη κατηγορία, με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, περιλαμβάνονται συμμετοχικές επενδύσεις ποσοστού άνω του 20% του κεφαλαίου της εκδότριας εταιρίας και με πρόθεση μακροπρόθεσμης κατοχής.

Το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο επιβάλλει ενιαία λογιστική (παρακολούθηση, όχι και εμφάνιση) αντιμετώπιση όλων των μορφών συμμετοχικών επενδύσεων ανεξαρτήτως ποσοστού και πρόθεσης χρόνου κατοχής. Διάκριση γίνεται μόνο ως προς τα έντονα γραμμάτια του Δημοσίου όπως θα δούμε στα παραδείγματα παρακάτω.

2.1.1. Αγορά χρεογράφων και ομολόγων – Παράδειγμα

(Μέθοδος του κόστους και ειδικότερα της χαμηλότερης τιμής μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας)

Η εταιρία Μ. ΑΕ την 1/1/00 αγόρασε, για προσωρινή κατοχή, 4000 κοινές μετοχές της εταιρίας ΘΑ ΑΕ αντί € 10.000 και 1000 κοινές μετοχές της εταιρίας ΘΒ ΑΕ αντί € 5.000. Τα έξοδα αγοράς ανήλθαν σε € 250. Επίσης στις 1/7/00 η εταιρία αγόρασε έναντι € 833,334 ένα έντοκο γραμμάτιο δημοσίου μονοετούς διάρκειας και ονομαστικής αξίας € 1.000. Οι μετοχές διαπραγματεύονται στο ΧΑΑ ενώ το έντοκο γραμμάτιο υποτίθεται ότι δεν διαπραγματεύεται στο ΧΑΑ και θα αντιμετωπισθεί σύμφωνα με ότι αναφέρεται στην παρ. 2.2.112.6 στ' του ΕΓΛΣ.

Θα γίνουν οι παρακάτω εγγραφές:

1/1/00	34	Χρεόγραφα
	34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού

	34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	10.000
	34.00.01	Μετοχές ΘΒ ΑΕ	5.000
	64	Διάφορα έξοδα	
	64.10	Έξοδα συμμετοχών και χρεογράφων	
	64.10.00	Προμήθειες και λοιπά έξοδα αγοράς συμμετοχών και χρεογράφων	250
	38	Χρηματικά διαθέσιμα	
	38.00	Ταμείο	15.250
1/7/00	34	Χρεόγραφα	
	34.08	Έντοκα γραμμάτια δημοσίου	
	34.08.00	Έντοκα γραμμάτια δημοσίου λήξεως 30/6/2000	833,334
	38	Χρηματικά διαθέσιμα	
	38.00	Ταμείο	833,334

Η καταχώρηση του έντοκου γραμματίου του Δημοσίου έγινε στην αξία κτήσεως. Στο τέλος του έτους θα αποτιμηθεί στην παρούσα αξία του.

2.1.1α. Αποτίμηση χρεογράφων. Στο τέλος της χρήσεως 31/12/00 γίνεται συνολική αποτίμηση των συμμετοχών και χρεογράφων μαζί (σύμφωνα με το Ν. 2190, αρθρ. 43) στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας τιμής τους. Η συνολική μέση τιμή του Δεκεμβρίου της μετοχής της ΘΑ ΑΕ ήταν € 2,4 και της ΘΒ ΑΕ € 5,1 ενώ είχαν αγορασθεί € 2,5 και € 5 έκαστη αντιστοίχως:

Πίνακας 1: Αποτίμηση χρεογράφων την 31/1/2000

Μετοχές	Αριθμός τίτλων	Τιμή κτήσεως	Συν. Κόστος χαρτοφυλακίου	Τρέχουσα τιμή/ τεμ.	Τρέχουσα συν. αξία	Διαφορά αποτίμησης
ΘΑ ΑΕ	4.000	2,5	10.000	2,4	9.600	(400)
ΘΒ ΑΕ	1.000	5	<u>5.000</u>	5,1	<u>5.100</u>	<u>100</u>
			15.000		14.700	(300)

Οι εγγραφές που θα γίνουν είναι:

15/10/95	64	Διάφορα έξοδα	
	64.11	Διαφορές αποτίμησης συμμετοχών και χρεογράφων	300
	64.11.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
	34	Χρεόγραφα	
	34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
	34.00.01	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	100
	34	Χρεόγραφα	
	34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
	34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	400

Κατά το ΕΓΛΣ η υποτίμηση των μετοχών κάτω από την αξία κτήσεως τους δεν καταχωρείται όπως θα έπρεπε, για να μη χάνουμε την αρχική αξία κτήσεως τούτων, σ' έναν αντίθετο των χρεογράφων λογαριασμό προβλέψεων όπως γίνεται για τις υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές, πλην ΑΕ, επιχειρήσεις με χρήση των αντίθετων λογαριασμών 18.00.19 & 18.01.19 -αλλά κατ' ευθεία στο λογαριασμό του συγκεκριμένου χρεογράφου μειώνοντας έτσι την αξία του στην τρέχουσα και η οποία πλέον θα θεωρηθεί σαν (νέα) αξία κτήσεως για την επόμενη χρήση. Βεβαίως εκτός από την απώλεια πληροφοριών, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο αφού και το υπόλοιπο του λογαριασμού μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ (παρ. 2.2.112.6β) η συμψηφισμένη του συνόλου των χρεογράφων και συμμετοχών διαφορά αποτίμησης (μόνο) όταν μειώνει τη συνολική αξία τους κάτω από το κόστος κτήσεως ή αυτό της τελευταίας απογραφής / αποτίμησης θα πρέπει να καταχωρείται στο λογαριασμό "Διαφορές Αποτίμησης", "σε χρεοπίστωση των οικείων λογαριασμών συμμετοχών συμμετοχών και χρεογράφων". Ερωτά κανείς, βεβαίως, γιατί η λέξη "χρεοπίστωση" αφού για αρνητική διαφορά πάντοτε πρόκειται. Εκτός και το ΕΓΛΣ εννοεί όχι την εγγραφή της συνολικής καθαρής διαφοράς αλλά την χρεοπίστωση αυτής σαν υποτίμηση και υπερτίμηση, αναλόγως, σε κάθε χρεόγραφο χωριστά και υπό την προϋπόθεση βεβαίως, ότι αυτή συνολικά είναι αρνητική.

Γίνεται εμφανές ότι με την χρησιμοποίηση αντίθετων των 18.00.00 - 18.00.07 & 18.01.00 - 18.01.07 λογαριασμών ή μέθοδος του κόστους γίνεται ή μέθοδος της χαμηλότερης τιμής μεταξύ κτήσεως, τελευταίας απογραφής ή τρέχουσας αγοράς. Επίσης η παρακολούθηση της τελευταίας χαμηλότερης

τιμής κάθε μετοχής, είτε αυτή είναι το κόστος κτήσεως είτε της τελευταίας απογραφής, δεν μπορεί να γίνει μέσα από λογαριασμό αλλά από πινάκιο αποτίμησης μετοχών αφού οι μετοχές αντιμετωπίζονται συνολικά και συμψηφιστικά ως προς την (αρνητική) διαφορά της φερόμενης στα βιβλία τιμής και αυτής της αγοράς κατά την αποτίμηση. Η αμερικανική πρακτική της εμφάνισης και της τρέχουσας τιμής των χρεογράφων με τη χρήση αντίθετου λογαριασμού πρόβλεψης υποτιμήσεων (χρησιμοποιούμενου για χρεόγραφα και παθητικές, κατά του 20%, συμμετοχές) στον ισολογισμό δεν περιπλέκει την διαδικασία παρακολούθησης των ενδιάμεσων μεταβολών του χαρτοφυλακίου, επιτρέπονται έτσι ενδιάμεσες του χρόνου πωλήσεις μετοχών με ζημία, για παράδειγμα, να καταχωρούνται ατομικά και ανεξάρτητα από το υπόλοιπο του λογαριασμού "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών και χρεογράφων" αφού τούτο με κάθε αποτίμηση του χαρτοφυλακίου αναπροσαρμόζεται συνολικά. Η μέθοδος του ΕΓΛΣ, πέρα από την απώλεια πληροφοριών, έστω και με την τήρηση πινακίου αποτίμησης μετοχών, για τον εξωτερικό χρήστη των λογιστικών καταστάσεων φαίνεται απλούστερη. Εννοείται ότι με την μέθοδο της καθαρής θέσης η λογιστική παρακολούθηση συμμετοχών (μόνο) έχει άλλα προβλήματα όπως φόρμη και πελατεία.

2.1.1β. Έντοκα γραμμάτια δημοσίου/Αποτίμηση. Τα έντοκα γραμμάτια δημοσίου θα αποτιμηθούν στην παρούσα τους αξία την 31/12/00 ήτοι € 909,1 (με προεξοφλητικό επιτόκιο τους 20%). Αφού αυτά δεν διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο, οι εγγραφές στις 31/12/00 για την αποτίμηση έχουν ως εξής:

31/12/00	34	Χρεόγραφα	
	34.08	Έντοκα γραμμάτια δημοσίου	
	34.08.00	Έντοκα γραμμάτια δημοσίου λήξεως 30/6/200	75,766
	76	Έσοδα κεφαλαίων	
	76.01	Έσοδα χρεογράφων	
	76.01.04	Τόκοι έντοκων γραμματίων ελληνικού Δημοσίου	75,766

Η τελευταία εγγραφή απαιτείται για να εμφανίσει τα έντοκα γραμμάτια του δημοσίου στην παρούσα τους αξία την 31/12/00 προεξοφλώντας, την ονομαστική τους αξία λήξεως με το ετήσιο επιτόκιο του (ορισμένο στο 20%) και προσαρμόζονται ανάλογα την αξία κτήσεως στην οποία είχαν καταχωρηθεί αρχικά. Οι δεδουλευμένοι (έσοδο) πλέον τόκοι στο ποσό των € 75,766

για το διάστημα που πέρασε από την αγορά των έντοκων γραμματίων θα εισπραχθούν ενσωματωμένοι στην ονομαστική, τελική αξία του γραμματίου.

Να σημειωθεί επίσης ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι συμμετοχές αντιμετωπίζονται σαν σύνολο/χαρτοφυλακίου και όχι μεμονωμένα. Από την άλλη μεριά, μια συμμετοχή που παρακολουθείται για οποιοδήποτε λόγο ατομικά, θα τύχει της ίδιας λογιστικής αντιμετώπισης ως τούτη να ήταν ένα χαρτοφυλάκιο που περιέχει μια μόνο συμμετοχή.

2.1.2. Πώληση χρεογράφων

Την 15/10/00 επωλήθησαν 1000 μετοχές της ΘΑ προς € 2,6 έκαστη με € 20 προμήθεια του χρηματιστή. Η σχετική εγγραφή (και κατά το ΕΓΛΣ) είναι:

15/10/00	38	Χρηματικά διαθέσιμα	
	38.00	Ταμείο	2.580
	64	Διάφορα έξοδα	
	64.10	Έξοδα συμμετοχών και χρεογράφων	
	64.10.01	Προμήθειες και λοιπά έξοδα πώλησης συμμετοχών και χρεογράφων	20
	34	Χρεόγραφα	
	34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
	34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	2.400
	76	Έσοδα κεφαλαίων	
	76.04	Διαφορές (κέρδη) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων	
	76.04.02	Διαφορές (κέρδη) από πώληση χρεογράφων	200

2.1.3. Ρευστοποίηση ολόκληρου του "πακέτου" μετοχών

Η εγγραφή της ρευστοποίησης όλων των μετοχών της ΘΑ ΑΕ όταν οι λογαριασμοί τηρούνται κατά το ΕΓΛΣ και δεν τηρείται αντίθετος λογαριασμός πρόβλεψης αλλά οι μετοχές της ΘΑ φέρονται στο λογαριασμό τους στη νέα μετά την αποτίμηση της 31/12/00 (υποτιμημένη) αξία τους των € 2,4 έκαστη και συνολική ζημία € 300 ($3000 \times 2,4 - 3000 \times 2,3 = € 300$), θα έχει ως εξής εάν υποθέσουμε ότι οι μετοχές της ΘΑ ΑΕ πωλήθηκαν προς € 2,3 εκάστη:

64	Διάφορα έξοδα		
64.12	Διαφορές (ζημίες) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων		
64.12.02	Διαφορές (ζημίες) από πώληση χρεογράφων	300	
38	Χρηματικά διαθέσιμα		
38.00	Ταμείο	6.900	
34	Χρεόγραφα		
34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού		
34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ		7.200

2.1.4. Λογιστική παρακολούθηση σύμφωνα με τα GAAP και τα IAS

2.1.4α. Αποτίμηση στο τέλος της χρήσεως. Για την ίδια παραπάνω περίπτωση της παρ. 2.1.2.α (Πιν. 1) θα μπορούσε να γίνει η παρακάτω εγγραφή με χρήση αντίθετου λογαριασμού για την καταχώρηση της υποτίμησης διατηρώντας έτσι την αρχική αξία κτήσεως των μετοχών και η οποία πρακτική, σημειωτέον, συνιστάται και από το ΕΓΛΣ αλλά για τις λοιπές (σε μη ΑΕ επιχειρήσεις) επενδύσεις:

31/12/00	64	Διάφορα έξοδα		
	64.11	Διαφορές αποτίμησης συμμετοχών και χρεογράφων		
	64.11.00	Διαφορές αποτίμησης μετοχών εισηγμένων στο χρηματιστήριο εσωτερικού (αποτελεσματικός)	300	

34	Χρεόγραφα	
34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
34.00.99	Προβλέψεις για αποτιμήσεις μετοχών κάτω από την αξία κτήσεως τους	300

Αν στην επόμενη απογραφή 31/12/00 η μετοχή της ΘΑ ΑΕ ανέβηκε στις € 26 (μέση τιμή Δεκεμβρίου) ενώ η τιμή της ΘΒ ΑΕ έμεινε στις € 5,1, που είχε ανέβει στην προηγούμενη χρήση, θα γίνει η παρακάτω εγγραφή για να προσαρμοστεί μέσω του λογαριασμού "Προβλέψεις για υποτιμήσεις μετοχών" το τρέχον χαρτοφυλάκιο μέχρι την αξία του αρχικού κόστους του (μόνον):

34	Χρεόγραφα	
34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
34.00.99	Προβλέψεις για αποτιμήσεις μετοχών κάτω από την αξία κτήσεως τους	
76	Έσοδα κεφαλαίων	300
76.98	Διαφορά έσοδα κεφαλαίων	
76.98.90	Διαφορές (κέρδη) από ανάκτηση κόστους κτήσεως χρεογράφων	300

–	Τρέχουσα αξία χαρτοφυλακίου 31/12/00 ($3000 \times 2,6 + 1000 \times 5,1$)	= 12.900
–	Αρχικό κόστος κτήσεως ($3000 \times 2,5 + 1000 \times 5$)	= 12.500
–	Συνολική διαφορά	€ <u>400</u>
	Υπόλοιπο (πιστωτικό) λογαριασμού "Προβλέψεις για υποτίμηση μετοχών"	€ <u>300</u>

Κατά το ΕΓΛΣ σ' αυτήν την περίπτωση δεν απαιτείται εγγραφή. Η ανάκτηση της ζημιάς θα μετατεθεί στην χρήση πώλησης των μετοχών.

2.1.4β. Ρευστοποίηση χαρτοφυλακίου (σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική). Ρευστοποίηση ολόκληρου του "πακέτου" μιας συγκεκριμένης μετοχής. Αν κατά το 2000 πωληθούν οι υπόλοιπες μετοχές της ΘΑ ΑΕ προς € 2,3 η μια και με ζημία (σε σχέση με την αρχική αξία κτήσεως των μετοχών αυτών € 600, ($3000 \times$

€ 2,3 = € 6.900 – 7.500 = € 600) η ζημία τούτη θα καταχωρηθεί ολόκληρη στο λογαριασμό 61.12.00 (αποτελεσματικός) ανεξάρτητα από αυτήν που αντανακλάται στο λογαριασμό πρόβλεψης 34.00.99 έστω και αν σχετίζεται από προηγούμενες αποτιμήσεις με την παλούμενη μετοχή και δεν έχει ανακτηθεί μέχρι την ημέρα πώλησής της.

Ο λογαριασμός "Προβλέψεις για υποτιμήσεις", λογ. 34.00.99 δεν "ξεκαθαρίζει" πλήρως όσο υπάρχουν στο συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο μετοχές αλλά προσαρμόζεται επάνω ή κάτω (με τη διαφορά χρεωπιστούμενη σε λογαριασμό του 76.98... ή στον ήδη χρησιμοποιούμενο για τις συμμετοχές σε μη ΑΕ 68.01, αποτελεσματικό, και μέχρι να μηδενισθεί το υπόλοιπο του λογαριασμού 34.00.99 αλλά όχι και να δημιουργηθεί σ' αυτόν χρεωστικό υπόλοιπο) στο τέλος της χρήσεως και κατά την αποτίμηση των μενόντων συμμετοχών έτσι ώστε αυτός να εμφανίζει πάντοτε την υποτίμηση που αντιστοιχεί στο σύνολο των συμμετοχών του χαρτοφυλακίου.

64	Διάφορα έξοδα	
64.12	Διαφορές (ζημίες) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων	
64.12.02	Διαφορές (ζημίες) από πώληση χρεογράφων (αποτελεσματικός)	600
38	Χρηματικά διαθέσιμα	
38.00	Ταμείο	6.900
34	Χρεόγροφα	
34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσπαστικού	
34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	7.500

2.1.5. Ρευστοποίηση ολόκληρου του χαρτοφυλακίου των μετοχών

Αν υποθέσουμε ότι και οι μετοχές της ΘΒ ΑΕ τώρα (που έχουν μείνει, δηλαδή όλο το χαρτοφυλάκιο των μετοχών ρευστοποιείται) πωλείται προς € 5.500, θα μεταφερθεί πρώτα το υπόλοιπο του λογαριασμού "Προβλέψεις από διαφορές αποτίμησης" Λογ. 34.00.99 (αν υποθέσουμε ότι κατά το 2000 η μετοχή της ΘΒ ΑΕ αποτιμήθηκε στις € 4,9) € 100, στο λογαριασμό των συμμετοχών για να προσδιορισθεί το κέρδος ή ζημία από την πώληση ή μπορεί η εγγραφή να γίνει κατ'ευθείαν, σύνθετη, σε όλους τους εμπλεκόμενους λογαριασμούς.

20/10/00	34.00.99	Προβλέψεις από διαφορές αποτίμησης μετοχών κάτω από την αξία κτήσεως τους	100
	38	Χρηματικά διαθέσιμα	
	38.00	Ταμείο	5.500
	34	Χρεόγραφα	
	34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτερικού	
	34.00.01	Μετοχές ΘΒ ΑΕ	5.000
	76	Έσοδα κεφαλαίων	
	76.04	Διαφορές (κέρδη) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων	
	76.04.01	Διαφορές (κέρδη) από πώληση χρεογράφων	600

2.1.6. Λογιστική μερισμάτων από χρεόγραφα

Έστω την 15/6/00 η ΘΑ ΑΕ ανακοινώνει την πληρωμή € 100 ανά μετοχή μερίσματος πληρωτέου μετά την 30/7/00. Θα γίνει η παρακάτω εγγραφή από την επενδύουσα Μ.Α.Ε. για τα δημοσιευόμενα κέρδη (ή ζημίες) θυγατρικής ή μη εταιρίας, δεν γίνεται καμία εγγραφή στα βιβλία της επενδύουσας).

15/6/00	34	Χρεόγραφα	
	34.04	Μερισματαποδείξεις εισπρακτέες μετοχών εταιριών εσωτερικού	
	34.04.01	ΘΒ ΑΕ μερίσματα εισπρακτέα	100
	76	Έσοδα κεφαλαίων	
	76.01	Έσοδα χρεογράφων	
	76.01.00	Μερίσματα μετοχών εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών εσωτερικού	100

15/8/00 Είσπραξη μερίσματος από την επενδύουσα εταιρία:

38	Χρηματικά διαθέσιμα	
38.00	Ταμείο	100
34	Χρεόγραφα	
74.04	Μερίσματαποδείξεις εισπρακτέες μετοχών ε- ταιριών εσωτερικού	
34.04.01	ΘΒ ΑΕ/Μερίσματα Ει- σπρακτέα	100

2.1.7. Μεταφορά χρεογράφων από λογαριασμό χρεογράφων σε λογαριασμό συμμετοχών

Είναι δυνατό να μεταφερθούν μετοχές μεταξύ λογαριασμού συμμετοχών (μακροπρόθεσμες) και λογαριασμού χρεογράφων (βραχυπρόθεσμες). Στην περίπτωση αυτή η πράξη καταχωρείται στους εμπλεκόμενους λογαριασμούς με βάση νέα αποτίμηση και για το συγκεκριμένο όγκο αυτής μόνο, (δηλαδή σαν αγοραπωλησία ταυτόχρονη στην τρέχουσα ημερομηνία μεταφοράς) στη χαμηλότερη αξία μεταξύ κόστους και τρέχουσας τιμής με την νέα τιμή αυτή χρησιμοποιούμενη στο εξής σαν αξία κτήσεως αναγνωρίζοντας επίσης και την πιθανή ζημία (μόνο). Έτσι αν υποθέσουμε ότι την 10/2/00 μεταφέρθηκαν από το χαρτοφυλάκιο των χρεογράφων 1000 μετοχές της εταιρίας ΘΑ ΑΕ στο χαρτοφυλάκιο των συμμετοχών και η τιμή τους στο χρηματιστήριο έκλεισε την ημερομηνία εκείνη στα € 2,1, τότε η σχετική εγγραφή θα είναι:

10/2/00	18	Συμμετοχές και λοιπές μακρο- πρόθεσμες απαιτήσεις	
	18.00	Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επι- χειρήσεις	
	18.00.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρημα- τιστήριο εσωτερικού	2.100
	64	Διάφορα έξοδα	
	64.11	Διαφορές (ζημίες) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων	
	64.11.00	Διαφορές (ζημίες) από πώληση συμμετοχών	300

34	Χρεόγραφα	
34.00	Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εσωτε- ρικού	
34.00.00	Μετοχές ΘΑ ΑΕ	2.400

Δεν ξεχνάμε ότι ήδη οι μετοχές της ΘΑ μετά την αποτίμηση της 31/12/00 φέρονταν στους λογαριασμούς στην (νέα) αξία των € 2,4 η κάθε μία.

2.1.8. Σύγκριση μεθόδων

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε παραπάνω για την παρακολούθηση των χρεογράφων ήταν της χαμηλότερης αξίας μεταξύ κόστους και τρέχουσας τιμής τους στην αγορά. Η μέθοδος αυτή μοιάζει αλλά είναι διαφορετική από τη μέθοδο του κόστους – που θα συναντήσουμε παρακάτω για τη λογιστική των συμμετοχών – με την έννοια ότι στη μέθοδο του κόστους, μείωση του κόστους κτήσεως μιας συμμετοχής δικαιολογείται μόνο στην περίπτωση που αυτή θεωρείται μόνιμη και περνά τότε στα αποτελέσματα. Κατά την απόκτηση των μετοχών ή άλλων στοιχείων (ομολογιών, μεριδίων, κλπ.) ο λογαριασμός τους χρεώνεται με το σύνολο του κόστους κτήσεως συμπεριλαμβανομένων και των προμηθειών κλπ. Αντίθετα στη μέθοδο της χαμηλότερης αξίας μεταξύ κόστους και τρέχουσας τιμής της αγοράς αντικειμενικά προσδιοριζόμενες υποτιμήσεις και ανατιμήσεις (όπως στην περίπτωση των χρεογράφων του χρηματιστηρίου) αναγνωρίζονται και καταχωρούνται αλλά μόνο μέχρι του επιπέδου του αρχικού κόστους των εν λόγω επενδύσεων. Σε μια παραλλαγή αυτής, περιοδικές υποτιμήσεις κάτω από το κόστος μπορούν να παρακολουθούνται (χρεωστικές) σε αντίθετο λογαριασμό των ίδιων κεφαλαίων – δεν περνούν πριν την πώληση στα αποτελέσματα – και να πιστώνονται σε λογαριασμό πρόβλεψης ο οποίος είναι αντίθετος του λογαριασμού των συμμετοχών. Η μέθοδος του κόστους δεν δικαιολογείται να χρησιμοποιείται για τη λογιστική των μετοχών αλλά και ομολόγων του χρηματιστηρίου όπου μπορεί να προσδιορισθεί αντικειμενικά η εκάστοτε τρέχουσα αξία τους. Στην περίπτωση αυτή χρησιμοποιείται η μέθοδος της χαμηλότερης αξίας μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας χρηματιστηριακής.

Υπάρχει διαφορά με την πρακτική που συνιστά το ΕΓΛΣ και κατά την οποία η λογιστική γίνεται όπως αναφέρθηκε παραπάνω, με τη μέθοδο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ αυτής κτήσεως και τρέχουσας και με τη διαφορά ότι για συμμετοχές σε μη ΑΕ εταιρίες (μόνο) τηρείται αντίθετος λογαριασμός πρόβλεψης υποτίμησης – οι υποτιμήσεις των άλλων συμμετοχών σε μετοχές ΑΕ θεωρούνται μόνιμες – ενώ οι ζημιές μεταφέρονται (αν και μέσω